

KARAKÖY TARIM İŞLETMESİ'NİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Şule Osmanağaoğlu¹@

Historical Development of Karaköy Agriculture Enterprise

Özet: "Karaköy Harası" bugünkü ismiyle "Karaköy Tarım İşletmesi Müdürlüğü"; bölgenin kısıraklarını tohumlamak için aygır deposu olarak kullanılmıştır. Karaköy Harasında at yetiştiriciliğinin yanı sıra sığır, manda, tavuk ve koyun yetiştiriciliği alanlarında da çeşitli faaliyetler yapılmış; ancak zaman içinde sığır yetiştiriciliği dışındaki çalışmalara son verilmiştir. Asıl amacı Karadeniz Bölgesi yerli kara sığırlarını ıslah etmek olan işletmede sığır yetiştiriciliği çalışmaları, yerli sığır ırkını bölge koşullarına uygun ve yüksek vasıflı duruma getirmek amacı ile başlamış; 1958 yılında Jersey ırkı sığırların ithal edilmesi ile gelişmiş ve günümüze kadar süre gelmiştir. Bu çalışmada "Karaköy Tarım İşletmesi Müdürlüğü"nü tarihsel gelişimi, üretimi, çevre halkına, bölge hayvancılığı ile ülke hayvancılığına sağladığı yararlar ve işletmede yapılan bilimsel faaliyetler araştırılmıştır. Yapılan ıslah çalışmaları sonucunda günümüzde Karadeniz Bölgesinde Jersey ırkı sığır varlığı 470.000 civarına ulaşmıştır. Bununla birlikte işletmedeki Jersey ırkı sığırlara ait 2001-2005 yılları arasındaki süt verimi ortalamasının 3552 kg (kg/baş) ile uluslararası standardı yakaladığı görülmüştür. Karaköy Tarım İşletmesinde yapılan çalışmalar bölge ve ülke hayvancılığına katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelime: Karaköy Harası, Karaköy Tarım İşletmesi, Jersey ırkı Sığır

Summary: "Karaköy Stud Farm", by the name of today "Management of Karaköy Agriculture Enterprise" was used as a store of stallion to breed the mare of the region. At Karaköy Stud Farm while the horse breeding was going on, in different time periods cow, water buffalo, sheep and chicken growing was the subject of Stud Farm. But by the time passed, they ended all breeding expect cow. Main aim of the Enterprise was improvement of black cow race in Black Sea Region. Enterprise began to work for growing high quality cow race which is in comply with regional conditions. This breeding was improved by the importing Jersey race cow in 1958 and goes up today. In this article, the historical improvement, animal growing of the Karaköy Stud Farm and the benefits to the people of region, animal growing of region and country and scientific studies made in this Enterprise are researched. Nowadays number of Jersey cattle of Black Sea Region reached 470.000 by the selection studies performed to improve a genetic strain. However, mean milk production of 3552 kg belongs to Jersey breed cattle's in the enterprise between the years of 2001-2005 reached international standard. The studies performing in Karaköy Agriculture Enterprises contribute in animal breeding in the region and country.

Key Words: Karaköy Stud Farm, Management of Karaköy Agriculture Enterprise, Cow of Jersey Race

Giriş

Türklerin tarihinde at her zaman çok önemli bir yer tutmuştur (Bekman, 1940; Dilgimen, 1944; Uzunçarşılı, 1964; Batu, 1952; Erk, 1966). Türklerin Anadolu'ya göçleri sırasındaki yolculuklarında ve savaşlarda (Batu, 1938) atın oynadığı rol; Osmanlı Devletinde de 14. yüzyılda süvari birliklerinin çekirdeğini oluşturan, sınır boylarında bulunan ve görevi orduya keşif hizmeti götüren Akıncılar, I. Murad zamanında Ebnayi Sipahiyan adı altında oluş-

turulan Kapı Kulu süvarisi (süvari ocakları) ve Eyalet Askerleri (Tımarlı Sipahiler) süvari kuvvetleri bu önemin göstergeleridir (Uzunçarşılı, 1944, Uzunçarşılı, 1947, Uzunçarşılı, 1964). 16 ve 17. yüzyıllarda Osmanlı Devletinde bugünün haralarına karşılık gelebilecek hayvanat ocaklarında yerli atların ıslahı için Arap ve Acem atları ile melezlemeler yapılmıştır. Aynı dönemde ise Avrupa'da modern anlamda haralar görülmemektedir (Yaşar, 1996; Yaşar, 1999).

Türkiye'de Cumhuriyetin ilk yıllarında bir hara ile beş aygır deposu bulunmaktaydı (Dinçer, 1981a). Damızlık hayvan yetiştirme kurumları olarak tanımlanabilecek kuruluşların hemen hemen hepsi 1923'ten sonra şekillenmiştir (Dinçer, 1975; Dinçer, 1981b; Erk, 1981). Dinçer'e (1981a) göre, İzmir İktisat Kongresinin en önemli kararları arasında tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi yer almış ve Atatürk, 8 Nisan 1923'te yayımladığı bir bildiriye, "Hayvanlarımızın ıslah ve çoğaltılmalarını sağlayacak ilkelerin ortaya konulacağını" açıklamıştır. 1923 yılında "İslahı Hayvanat Kanunu" hazırlanarak 1926 yılında yürürlüğe girmiştir². Hayvan ıslahı konusunda en önemli gelişme haraların ve diğer hayvan ıslah kurumlarının oluşturulmasıdır. Bu kurumların ilki 1924 yılında faaliyete geçirilen Karacabey Harasıdır (Yaşar, 1996).

1923 yılında kurulmuş olan İktisat Vekaleti bünyesindeki Hayvan Üretimi Şube Müdürlüğü 1924 yılında Ziraat Vekaletince yürütülmeye başlanmış ve Karacabey ve Çifteler çiftlikleri 1926 yılında yürürlüğe giren 867 sayılı kanunla Ziraat vekaletine devredilip Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak çalışmaya başlamıştır (Yaşar, 1996). Cumhuriyetin ilk 10 yılında 3 hara, 5 inekhane ve 4 numüne ağılı ile hemen her ilde bir aygır deposu açılmıştır (Bekman, 1940).

Karacabey Harası'na ilave olarak 1930 yılında Sultansuyu Harası, 1934'te Çifteler Harası yeniden oluşturularak faaliyete geçirilmiş ve aynı yıl Çukurova ve Konya Haraları kurulmuş ve 1949'da Karaköy, 1950'de Altındere Haraları bunlara eklenmiştir (Yaşar, 1996).

Cumhuriyet dönemindeki 12.02.1937 tarih ve 3130 sayılı yasa ile kurulan Zirai Kombinalar³ ve 1938 yılında 3308 sayılı Kanun ile kurulan Devlet Ziraat İşletmeleri⁴ daha sonraları 1949 yılında 5433 sayılı kanunla Devlet Üretim Çiftliklerinin (DÜÇ)⁵ (Anon, 1977) çekirdeğini ve Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün (TİGEM) temel taşlarını oluşturmaktadır. 1983 yılında 60 sayılı Kanun Hakkında Kararname (KHK) ile DÜÇ ile Hara ve İnek haneler

birleştirilmiş 2929 sayılı Kanun ve 95 sayılı KHK ile (TİGEM) kurulmuştur⁶.

Araştırmanın konusunu oluşturan Karaköy Tarım İşletmesi Müdürlüğü, günümüzde Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki 29 işletmeden biridir (Anon, 2006a).

Materyal ve Metot

Araştırmada Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü ile Karaköy Tarım İşletmesi Müdürlüğü arşivlerindeki Karaköy İşletmesine ait arşiv belgelerinden yararlanılmıştır. Kurumun gelişim tarihine ilişkin bazı önemli veriler tablolar halinde sunulmuştur. İşletmede yapılan bilimsel çalışmalar süreli yayınlar taranarak (1946-2002) incelenmiştir.

Karaköy Tarım İşletmesi Müdürlüğü

Karaköy Tarım İşletmesi Müdürlüğü Bafra/ Samsun karayolu üzerinde Samsun iline 40 km, Bafra ilçesine ise 10 km mesafededir. İdare binası ve arazisinin büyük çoğunluğu Bafra ilçesinde, bir kısım arazi de 19 Mayıs ilçesi (Engiz) sınırları içerisinde. İşletmenin doğusunda 19 Mayıs ilçesi, batısında Bafra ilçesine bağlı Osmanbeyli köyü, güneyinde Elifli ve Tepə köyü, kuzeyinde Yörükler belediyesi yer almaktadır. İşletme arazileri, merkezde 7.673 da ve merkeze 20 km uzaklıkta, Düden mevkinde 12.399 da olmak üzere toplam 20,072 da'dır.

Kuruluş

İşletme, 1946 yılında mali yönden Malatya Sultansuyu Harasına bağlı olarak kurulmuş, 1949 yılından sonra Karaköy Harası olarak faaliyetlerine devam etmiştir⁷. İşletme arazisinin bir kısmı eskiden bu bölgede faaliyet gösteren "Sapan Şirketinden" satın alınarak oluşturulmuş ve geri kalan araziler ise hazineye aittir⁸ (Batu, 1955). İşletme, Bafra sınırlarında Karaköy ve Düden bölgelerinden oluşmuş 26.000 dekar arazi varlığı üzerine kurulmuştur⁹. Arazi mera temizliği için 13.4.1945 tarihinden 29.12.1947 tarihine kadar Kazova inek-

2. 904 sayılı Kanun İslah-ı Hayvanat Kanunu 29.6.1926 tarih ve 407 sayılı Resmi Gazete

3. 3130 sayılı Kanun.1936 Mali Yılı Muvazene-i Umumiye Kanuna Dahil Bazı Daire Bütçelerine Munzam ve Fevkalade Tahsisat Verilmesine ve Bazı Bütçelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 19.2.1937 tarih ve 3538 sayılı Resmi Gazete

4. 3308 sayılı Kanun. Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu Hakkında Kanun 13.1.1938 tarih ve 3807 sayılı Resmi Gazete

5. 5433 sayılı Kanun. Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü Görevi ve Kuruluş Kanunu. 13.6.1949 tarih ve 7231 sayılı Resmi Gazete

6. Kamu İktisadi Teşebbüsü Ana Statüsü TİGEM Ana Statüsü 14.12.1984 tarih ve 18605 sayılı Resmi Gazete

7. 5351 sayılı Kanun. Tarım Bakanlığına Bağlı Bazı Okul ve Kurumların İdaresi Hakkındaki 867 sayılı Kanuna Ek Kanun 18.03.1949 tarih ve 7159

8. Karaköy Tarım İşletmesi Arşiv Dosyası Brifing Raporu 2000

9. Karaköy Tarım İşletmesi Arşiv Dosyası Brifing Raporu 2004

hanesine bağlanmış ve hara çalışmaları Kazova inekhanesine bağlı olarak devam etmiştir (Batu, 1955; Yaşar, 1996). İşletme, 1984 yılında Karaköy Tarım İşletmesi Müdürlüğü adı altında TİGEM bünyesine alınmıştır^{10, 11}.

Karaköy Harasının kuruluş amacı, Karadeniz bölgesine uyum sağlayabilecek, yüksek vasıflı damızlık hayvan yetiştirmek ve bölge hayvancılığının, yerli ırkların ıslahı yoluyla kalkınmasını sağlamaktır¹². Başlangıçta Karaköy ve Konya Haralarında Yerli Kara ırkı ıslahı için çalışmalar yapılmış; fakat verim özelliklerinin seleksiyonla ıslahı uzun bir zaman gerektiği için, daha kısa sürede sonuç veren melezleme çalışmalarına ihtiyaç duyulmuştur (Evrin, 2000).

Karaköy Harası bünyesinde "Veteriner Zootekni Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü" oluşturulmuş ve toplam olarak 39 adet çalışmanın yapılmasına katkı sağlanmıştır.

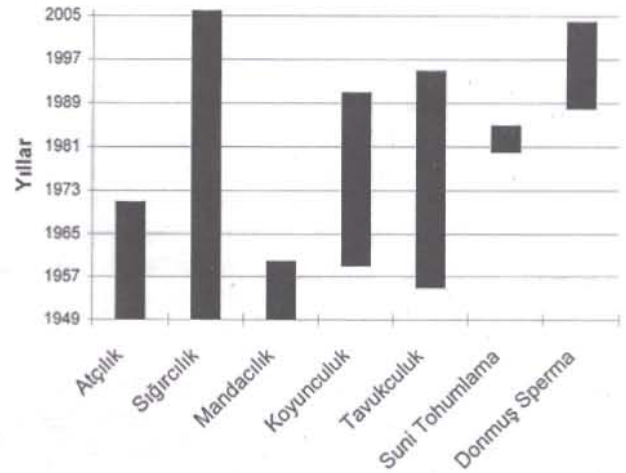
İşletmede kuruluşundan itibaren görev alan müdürlerin ad ve soyadları Tablo-1'de verilmiştir.

Tablo 1. İşletmede görev alan müdürler ve görev süreleri

Adı Soyadı	Göreve	Görevden
	Başlama Tarihi	Ayrılmış Tarihi
Abdurrahim Civelekoğlu	1949	1950
Kadri Öztaş	1950	1950
Sait Abuşoğlu	1950	1960
Ekrem Vural	1960	1963
Ruhi Eğri	1968	1973
Abdülkadir AltınSaat	1973	1977
Erol Demirtel	1977	1983
Nedim Yıldız	1983	1985
Şükrü Özatan	1985	1992
Süleyman Sarıkaya	1992	2000
Cuma Gürdal	2000	2004
Dr. Ahmet Çıra	2004	.....

İşletmede at yetiştiriciliği, sığır yetiştiriciliği, manda yetiştiriciliği, koyun yetiştiriciliği, tavuk yetiştiriciliği ve suni tohumlama ile ilgili konularda ya-

pılan çalışmaların başlama ve bitiş tarihleri yıllara göre Şekil-1'de verilmiştir.

Şekil 1. İşletmede yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı

Atçılık

Atçılık çubesi 1950 yılında Çifteler Harasından 80, Konya Harasından 30 saf kan Arap dişi tay ile kurulmuştur (Batu, 1955).

Hara adını atçılık faaliyetlerinden alan işletme, bölgenin kısıraklarını tohumlamak için aygır deposu olarak kullanılmıştır. Saf kan ve Yarım kan Arap atları binek, spor ve iş hayvanı ihtiyacını karşılamak için de yetiştirilmiştir. Bölgede ata olan talep kalmadığından atçılık faaliyetlerine 1971 yılında son verilmiştir¹⁰.

Mandacılık

Manda yetiştiriciliği, yerli kara sığırlar ile başlamış; ve araştırma amaçlı olarak yerli kara ile melezleme çalışmalar yapılmış ve yavru elde edilmiştir. Fakat bu çalışmalara 1960 yılında son verilmiştir¹⁰.

Koyunculuk

Koyunculuk çalışmaları, haranın kuruluş yıllarına kadar uzanmış ve bölgenin yerli koyunu olan Karayaka koyunları ile çalışmalara başlanmıştır¹⁰. Merinos, Karayaka melezleme çalışmaları 1959 yılından itibaren başlamış, 1980 yılından sonra da Karayaka koyun ırkının ıslah çalışmaları ile Sakız ve

10. Karaköy Tarım İşletmesi Arşiv Dosyası Brifing Raporu 2000

11. 233 sayılı KHK, Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun

12. Karaköy Tarım İşletmesi Arşiv Dosyası Brifing Raporu 1983

Hükümünde Kararname 18.06.1984 tarih ve 18435 sayılı Resmi Gazete

İl de France koçları ile melezleme çalışmaları, AÜ Veteriner Fakültesi ve TÜBİTAK işbirliği ile yapılmıştır¹³. Koyun yetiştiriciliği şubesi, meraların yetersizliği ve damızlık talebinin olmaması nedeni ile 1991 yılında kapatılmıştır.

Tavukçuluk

Tavuk yetiştiriciliğinde, 1955 yıllarında Leghorn ve Newhampshire ırkları ile yetiştiricilik ve kuluçka çalışmalarına başlanmıştır. Kuluçka çalışmalarına 1988 yılında son verilmiş; 1995 yılında da tavukçuluk tamamen kaldırılmış ve kümesler özel sektöre kiraya verilmiştir.

Sığırcılık

Sığır yetiştiriciliği çalışmaları, 1949 yılında Konya Harasından getirilen 60 baş Yerli Kara düve ve halk elinden satın alınan 166 Yerli Kara inek ile başlamıştır¹³ (Batu, 1955). İşletmede Jersey çalışmalarının başladığı, Sun'i Tohumlama Uzmanı olan Fred. F.McKenzie'nin¹⁴, 17 Mayıs 1957 ta-

rihinde, Gelemen Devlet Üretim Çiftliği Müdürü Dr. Bayram Türkçü'ye yazdığı mektuptan anlaşılmaktadır. Söz konusu mektupta, yapılması düşünülen Jersey ırkı sığır ithalatının başarılı olması dileklerinde bulunulmuş ve bu ırkın Karadeniz Bölgesine çok iyi adapte olabileceği bildirilmiştir. İlk ithalat 1958 yılında gerçekleştirilmiştir. Yıllara göre ithalat sayıları ve ithalatın yapıldığı ülkeler Tablo 2'de verilmiştir¹³. Dokuz yıl içinde toplam 348 baş Jersey ırkı sığır ithal edilmiştir.

1960'lı yılların başında Yerli Kara yetiştiriciliğine son verilmiştir. İşletmedeki değişik yıllara göre damızlık sığır varlıkları Tablo 3 de gösterilmiştir.

Jersey ırkı sığırlar, ilk ithalatın gerçekleştirildiği 1958 yılından itibaren geçen 48 yılda hızla yayılmış ve sayıları bugün tüm Türkiye'de 500.000'e ulaşmıştır. Karadeniz Bölgesinde ise 470.000 civarındadır (Tablo -4)¹⁵.

Tablo 2. Yıllara göre ithalat sayıları ve ithalatın yapıldığı ülkeler

Yıl	Dişi sayısı	Erkek sayısı	Ülke
1958	30	15	Amerika Birleşik Devletleri
1962-63	123 (gebe düve)	13	İngiltere ve Jersey Adası
1967	117 (gebe inek)	-	Danimarka
1973	50 (gebe düve)	-	Danimarka
Toplam	320	28	

Tablo 3. Damızlık sığır varlıklarının bazı illere göre dağılımı

Yıl	Jersey	Yerli Kara	Melez	Toplam
1950	-	111	-	111
1958	45	470	-	515
1962	172	174	80	426
1972	416	-	-	416
1980	571	-	-	571
2005	1.074	-	-	1.074

13. Karaköy Tarım İşletmesi Arşiv Dosyası - Brifing Raporu 2000

14. Fred McKenzie 17 Mayıs 1957 tarihli mektubu. Karaköy Tarım İşletmesi Arşiv Dosyası

15. Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü VetBis verileri

Tablo 4. Karadeniz Bölgesi Jersey ve melezi sayılarının illere göre dağılımı

İl	Jersey	Jersey melezi
AMASYA	1.957	3.529
ARTVİN	124	5.238
GİRESUN	8.517	27.893
GÜMÜŞHANE	445	2.098
KASTAMONU	564	740
KOCAELİ	720	1.559
ORDU	33.194	49.900
RİZE	7.506	23.702
SAMSUN	19.692	126.756
SİNOP	3.932	17.834
TRABZON	21.949	94.859
ZONGULDAK	8.076	6.997
BARTIN	353	531
KARABÜK	148	78
DÜZCE	381	2.951
TOPLAM	107.558	364.665

1949-1952 yılları arasında Yerli Kara ırkından elde edilen günlük süt miktarı 6 kg ve 4 yılın ortalaması 305 günlük laktasyon periyodunda 1062 kg olarak bildirilmiştir (Ecemiş, 1961). 2001-2005 Jersey ırkına ait laktasyon ortalaması 3552 kg'dır. Karaköy harasında ise 1998-1999 yılları arasında toplam süt verimi 4374 kg (kg/baş) olmuştur¹⁶.

Suni Tohumlama Çalışmaları

İşletmede 1980 - 1988 yılları arasında Suni Tohumlama Laboratuvarında sperma üretimi yapılarak, kısa süreli saklama yöntemi (temditli) ile çevre köylere suni tohumlama hizmeti verilmiştir. Karaköy Harasının TİGEM bünyesine katılması ile birlikte bu çalışmalar son bulmuştur¹⁷.

İşletmenin bünyesinde "Dondurulmuş Sperma Üretim Laboratuvarı" 1988 yılında üretime başlamış¹⁸; yılda 500.000 doz sperma üretim kapasiteli laboratuardan 2000 yılında hazırlanan raporda yıllık ortalama 160.000 doz sperma dağıtımı yapıldığı bildirilmiştir. Laboratuvar kapatıldığı za-

mana kadar 7 ayrı ırkta (Holstein, Jersey, Montefon, Simental, Limousin, Charolais ve Brangus)¹⁷ yaklaşık 2 milyon doz sperma üretilip dağıtılarak ülke hayvancılığının gelişmesine katkı sağlanmıştır. Dondurulmuş sperma üretim laboratuvarının faaliyetine 2004 yılında son verilmiştir¹⁹.

İşletmede, 1946 - 2002 yılları arasında çeşitli veteriner fakültelerinden araştırmacılar tarafından toplam 39 bilimsel çalışma yapılmıştır. Ayrıca, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesinde 3 adet yüksek lisans tez çalışması da işletme verileri kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Tartışma Sonuç

Yerli ırklar içinde süt verimi en az olan Yerli Kara ırkıdır. Bir laktasyondaki inek başına süt verimi normal koşullarda 500-700 kg, iyi bakım ve besleme koşullarında maksimum 1000-1200 kg/laktasyondur (Evrin, 2000). Karaköy Tarım İşletmesinin kuruluşunu takip eden ilk dört yılda (1949-1952) yapılan çalışmaların ortalaması 1062 kg/laktasyon (Ecemiş, 1961) olarak saptanmıştır. Bu veriler yapılan çalışmaların istenilen referans düzeyini yakaladığını göstermektedir.

Jersey ırkında inek başına bir laktasyondaki ortalama süt verimi, İngiltere'de 3400-3500 kg, Amerika Birleşik Devletleri'nde 3900-4000, Danimarka'da 3600-3800 kg ve Türkiye'de 2800-3000 kg düzeyindedir (Evrin, 2000). Karaköy harasında, 1998-1999 yıllarında ahır ortalaması toplam süt veriminin 4374 kg'a (kg/baş)¹⁸ ulaşması, bakım şartlarının iyi olduğu durumlarda süt veriminin dünya standartlarının üzerinde gerçekleştiğini göstermektedir. 2001-2005 yılları arasında Jersey ırkına ait laktasyon ortalaması 3552 kg (kg/baş) dir¹⁶. Bu sonuç ise harada yapılan çalışmaların Türkiye ortalamasının üzerinde olduğunu ve Jersey ırkı ineklerin anavatanı olan İngiltere'deki süt veriminin üstüne çıktığını göstermektedir.

Ülkemize 1958 yılında ithal edilmeye başlayan Jersey ırkı sığırların sayıları Türkiye'de 500.000'e ulaşmıştır. Karadeniz bölgesinde bu sayının 470.000 civarında olması, işletmede yapılan çalışmalar sonucunda saf ve melez Jersey ırkı sığırların Karadeniz sahil şeridinde yaşam alanı bulunduğunu kanıtlamaktadır.

Dondurulmuş Sperma laboratuvarı kapandığı ta-

16. Karaköy Tarım İşletmesi Arşiv Dosyası Brifing Raporu 2006
17. Karaköy Tarım İşletmesi Arşiv Dosyası Brifing Raporu 2000
18. Karaköy Tarım İşletmesi Arşiv Dosyası Brifing Raporu 2004
19. Karaköy Tarım İşletmesi Arşiv Dosyası Brifing Raporu 2005

rihe kadar, yıllara göre ortalama 160.000 doz sperma dağıtımını yapmış ve yıllık üretim kapasitesi 500.000 dozdur²⁰. Lalahan Hayvancılık Merkez Araştırma Enstitüsü Suni Tohumlama Laboratuvarında yılda ortalama 700 bin doz civarında sperma dondurulduğu düşünülürse, (Anon, 2006b) Karaköy Harası Suni Tohumlama Laboratuvarının, üretim kapasitesinin tümünün kullanılmamasına rağmen ülkemiz Jersey popülasyonunun gelişmesinde katkısının büyük olduğu düşünülmektedir.

Suni Tohumlama Laboratuvarında, değişik zamanlarda Suni Tohumlama Sertifikası eğitim kursları düzenlenmiştir²¹. Bu çalışmaların, bölgedeki veteriner hekim ve veteriner sağlık teknisyenlerinin suni tohumlama konusunda gelişmelerini ve çevre hayvancılığının suni tohumlama yoluyla ıslahının daha hızlı bir şekilde yapılmasını sağlamak için katkıda bulunduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, "Karaköy Harası" günümüzdeki ismiyle "Karaköy Tarım İşletmesi Müdürlüğü'nün, kuruluş amacına uygun olarak Karadeniz Bölgesi hayvancılığına katkı sağladığı söylenebilir.

Kaynaklar

Anon, (1977). T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü. Devlet Üretim Çiftlikleri. Ankara :5-228.

Anon, (2006a). <http://www.tigem.gov.tr>. Erişim tarihi 8.02.2006.

Anon, (2006b). <http://www.lalahanhmae.gov.tr/turkce/birim>. Erişim Tarihi 1.04.2006.

Batu, S. (1938). Türk Atları ve At Yetiştirme Bilgisi. Yüksek Ziraat Enstitüsü, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara, 124-128, 225.

Batu, S. (1952).Türkler ve At. A Ü. Vet. Fak. Yay. No: 33, Çalışmalar: 17, 3-21.

Batu, S. (1955). Türkiye'de Yetiştirme Çalışmaları ve Yetiştirme Kurumları. A.Ü. Vet. Fak. Yay. No: 74, Çal-

ışmalar: 42, Ankara: 9-158.

Bekman, M. (1940). Veteriner Tarihi. Ankara Basım ve Ciltevi, Ankara. 199-207.

Dilgimen, H. (1944). Milattan 14 Asır Önce Mitanni-Hitit Menşeli Bir Metine Göre Eski Endo-Öropeen'lerde At İdmanı. YZE Derg., 3, 1 : 190-198.

Diñçer, F. (1975). Türkiye'de Bilimsel Veteriner Hekimliğin Başlaması, Evreleri ve İlim Tarihimizdeki Yeri. A Ü. ElazığVet. Fak. Derg., 2 (1), 81-91.

Diñçer, F. (1981a). Türk Veteriner Hekimliğinin 139. Yılında Atatürk Dönemi Tarımsal Politikası. "Alınmıştır: A.Ü. Vet. Fak. Derg., Atatürk'ün 100. Doğum Yılı Özel Sayısı": 28 (1-4), 307-310.

Diñçer, F. (1981b). Türkiye'de Veteriner Hekimlik Öğretiminin Bir örnekleştirilmesi. AÜ. Vet. Fak. Derg., 28(1-4), 372-383.

Ecemiş, M. (1961). Karaköy Harası Jersey Sığırı Yetiştiriciliği. Türk Vet. Hek. Dern. Derg., 31 (178-179), 305-309.

Erk, N. (1966). Veteriner Tarihi. Veteriner Fak. Yay: 195, A. Ü. Basımevi, Ankara: 1-242.

Erk, N. (1981). Türk Veteriner Hekimlik Mesleğindeki Gelişmeler. İÜ Vet. Fak. Derg., 7, (2), 11-18.

Evrin, M. (2000). Güneş, H.: Sığır Yetiştiriciliği Ders Notları. İ.Ü.Vet. Fak. Yayınları No:114, İstanbul:1-111.

Uzunçarşılı, İ. H (1944). Osmanlı Devleti Teşkilatında Kapıkulu Ocakları II. Türk Tarih Kurumu Yay: VIII. Seri, No: 122, Ankara: XVI+175, 254-263.

Uzunçarşılı, İ. H (1947). Osmanlı Devletinin Saray Teşkilatı. Türk Tarih Kurumu Seri, No: 161, Ankara: 27-62.

Uzunçarşılı, İ. H. (1964). Osmanlı Tarihi (II. Cilt). Türk Tarih Kurumu Yay: XIII. Seri, No: 16b1, Ankara: 553-578.

Yaşar, A. (1996). Osmanlı Döneminde ve Cumhuriyet Tarihinde Haralar. Yayınlanmamış Doktora Tezi A.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara 1-130

Yaşar, A. (1999). Osmanlı Döneminde Çiftlikât-ı Hümâyunlar (Haralar) ve Hayvancılık. "Osmanlı (Cilt 8)". Ed. Eren, G., Yeni Türkiye Yay., Semih Ofset, Ankara: 611-622

20. Karaköy Tarım İşletmesi Arşiv Dosyası Erifing Raporu 2005

21. Karaköy Tarım İşletmesi Arşiv Dosyası Brifing Raporu 2000